

KENNISBANK 2014

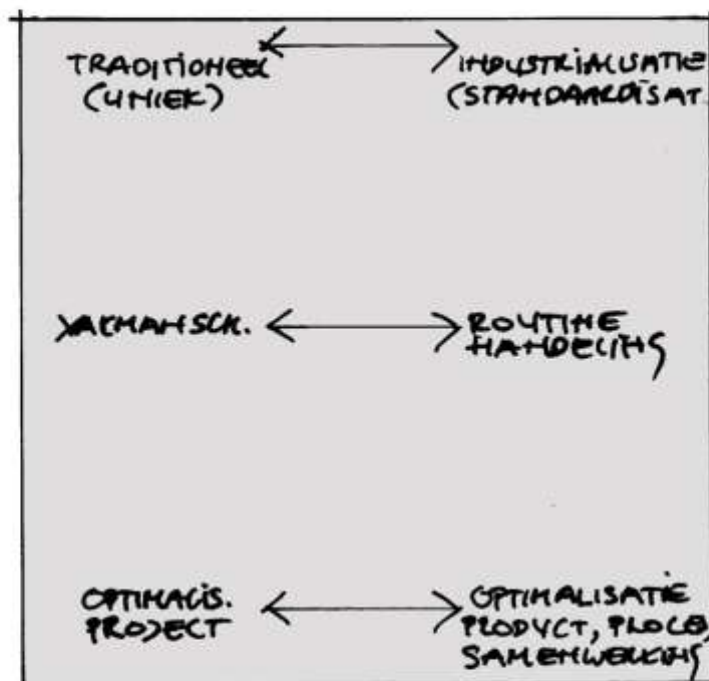
KRIJGT DE BOUWPLAATS HET KARAKTER VAN 'AFBAKKEN'?

Auteur: Martin Liebrechts, 16 juli 2014

Morgen is niet alles anders

Zo eenvoudig is dat niet. Ter bespiegeling heb ik de bakkerijbranche nog eens op een rij gezet (1). Het fabrieksbrood, met alle gemakken voor de consument - lang houdbaar, gesneden, deugdelijk verpakt -, heeft het uiteindelijk niet gehaald. Weliswaar is ook de traditionele warme bakker bijna volledig uit het straatbeeld verdwenen en bedraagt het marktaandeel minder dan 20 procent, tegelijkertijd zijn er allerlei tussenvormen ontstaan, die zich kenmerken door afbakken op locatie en het aanbod passend maken. Als je deze ontwikkeling van vijftig jaar projecteert op de bouw, dan betekent dit montage op de bouwplaats, met ruimte voor maatwerk. De onderdelen of componenten zullen, met kleine aanpassing, grotendeels op industriële wijze geproduceerd worden (2). De verschuiving zal geleidelijk gaan, omdat eten en drinken ingebed zijn in een cultuur van gewoonten, die niet zomaar verandert. Bouwen en wonen zijn niet als een mobieltje, waarbij het aanbod van de ene op de andere dag kan veranderen. Dus morgen is niet zomaar anders.

MECHANISATIE VAN BOUWEN

OP DE BOUWPLAATS
SAMENSTEVEN
MAKEN

KONTEREN

Industrialisatie op verschillende sporen

Omdat (ver-)bouwen en wonen zo'n complexe processen zijn, zal de vernieuwing of verbetering zich op verschillende wijzen en op uiteenlopende ontwikkelingslijnen gaan voordoen (3). De dragers voor die ontwikkelingen hangen nauw samen met de specifieke eigenschappen van het product (productieproces), het proces, de context en de verschillende, nieuwe samenwerkingen. Blauwdrukken bestaan er op dit moment niet. Wel is zeker dat prefabricage (en industrialisatie) toenemende invloed zal hebben op de nieuwe praktijk.

Het zoeken in componenten

Het bijzondere van gebouwen is dat zij een lange levensduur kennen en grondgebonden zijn. Twee aspecten, die een bijzondere benadering vragen. De lange levensduur zorgt ervoor dat er voortdurend aanpassing in de tijd plaatsvindt op verschillende onderdelen van de woning (installatie, gevel, dak, uitrusting). Grondgebonden betekent dat de afweging niet alleen door de techniek wordt bepaald, maar vooral door de locatie en de veranderingen die er optreden (sociaal-economisch, demografisch). Het is dus nooit dat de hele woning als zelfstandige eenheid bepaalt wat de mogelijke of gewenste aanpassing is of zal zijn.

Beperken we ons tot de tijd en de veranderende eisen die zich daarbij voordoen, dan is het goed te kijken naar die bouwstenen die samenhang vertonen, voor het gebruik een integrale functie hebben en die in de tijdcyclus van een woning passen. Hiervoor is het begrip 'component' geïntroduceerd (2). Dus niet alleen het gebouw, ook de tijd en de locatie hebben hun invloed op hoe we willen aanpassen en wat een zinvol aanbod is.

Bronnen/verwijzingen

- (1) De geschiedenis van de bakkerijbranche van de afgelopen vijftig jaar laat goed zien hoe langzaam de ontwikkelingen in de tijd zich afspelen.
Tot 1960 had je ambachtelijke bakkers, ook de vroege broodfabrieken gingen in hoge mate ambachtelijk te werk. In de jaren zestig wordt er specifiek fabrieksbrood op de markt gebracht dat gesneden was en langer vers bleef (1965: King Corn).
Het duurt tot de jaren tachtig van de vorige eeuw dat brood in toenemende mate via supermarkten verkocht gaat worden. En in de jaren negentig wordt het ook in de winkels afgebakken. Een grote leverancier hiervan is Bakkersland (16 bakkerijen, 4.100 medewerkers).
Tegelijkertijd zie je nieuwe formules ontstaan, zoals Bakker Bart (1977), die brood, belegde broodjes en frisdranken ging combineren.
Ondanks de nieuwe spelers hebben de ambachtelijke bakkerijen nog steeds een marktaandeel van 17 procent (2012). Het ambachtelijke bakken verdwijnt en wordt vervangen door afbakken op locatie. Kant-en-klaar-brood uit de fabriek heeft het dus ook niet gehaald
- (2) In de bouw maken we onderscheid tussen de opeenvolgende (deel-)producten:
 - (1) (Bouw-)materialen : Natuurlijke of kunstmatige stoffen, die geschikt zijn of gebruikt kunnen worden voor constructie, afwerking of versiering van gebouwen
 - (2) (Bouw-)producten
 - (3) Bouwdelen : Een technische oplossing met een specifieke prestatie, gedefinieerd door de aard van de oplossing en constructie wijze
 - (4) Element : Functionele specificatie ervan
 - (5) Component : Een samenstel van één of meerdere elementen, die voorziet in een gebruiksmogelijkheid
 - (6) Ruimte : Een onderdeel van een gebouw, veelal met een specifieke, beperkte gebruiksmogelijkheid
 - (7) Gebouw : Een samenstel van ruimten met een bepaald gebruiksdoel of mogelijkheid (woning, ziekenhuis, etc.)
- (3) De technologische ontwikkelingen in de bouw als stuwende kracht, is meer dan het product/object. In principe kennen de ontwikkelingen drie onderdelen, die bepalend zijn:
 - Het product als samenstel van materialen met haar gebruiksmogelijkheden en kosten-kwaliteitverhouding
 - Het proces. Dit is vooral dominant in bestaande gebouwen, woningen en buurten. Zij vormen de basis voor kwaliteitsaanpassing
 - De samenwerking tussen de verschillende marktpartijen: adviseurs, toeleverende industrie en uitvoerende bedrijven. Juist deze complexiteit maakt de (ver-)bouw anders dan de traditionele markten van goederen en diensten.

Industrialisatie is het proces van veranderingen in het productieproces door mechanisatie en de daarmee samenhangende veranderingen in de productorganisatie, zoals de productie in fabrieken.
In de huidige situatie zal de bouw door software en machines (zoals robots) een structurele verandering ondergaan, niet alleen in voorbereiding, maar ook in uitvoering en beheer/onderhoud